

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA INGLIZ TILINI O‘QITISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH UCHUN MULTIMEDIADAN FOYDALANISH USULI VA O‘YINNING AHAMIYATI

Soliyev I.S., Tursunaliyeva D.G.

Farg‘ona davlat universiteti magistranti

Tayanch so‘zlar: Internet va multimedia texnologiyalari, o‘yinlar, qiziqarli tarqatma materiallar.

Ключевые слова: Интернет и мультимедийные технологии, игры, интересные раздаточные материалы.

Key words: Internet and multimedia technologies, games, interesting handouts.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrda PQ-2707-sonli “2017-2021-yillarda maktabgacha ta’lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi qarorga imzo chekislari ham bolalarga berilayotgan imkoniyatlar eshigini yanada keng ochmoqda. Ayniqsa, maktabgacha ta’lim sohasida bolalarni tarbiya qilish bilan bir qatorda chet tillarni o‘rganishga bo‘lgan layoqatlarini oshirishga ham alohida urg‘u berilayotgani bejiz emas.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganlariday: “Bolalarning qiziqish va intilishlarini hisobga olgan holda, ularga maktabgacha bo‘lgan davrda har tomonlama puxta ta’lim va tarbiya berish, dunyoqarashini kengaytirish, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, qalbi va ongiga milliylik va umuminsoniy qadriyatlarini singdirib borish, shu orqali ularni ona Vatanga muhabbat, pokiza orzular ruhida kamol toptirish bugungi kundagi eng muhim, eng dolzarb masalalardan biridir. Zero, farzandlarimizning maktabda qanday o‘qishi, qanday yuksak maqsadlar bilan kamol topishi ko‘p jihatdan ularning maktabgacha ta’lim muassasasida oladigan tarbiyasiga bog‘liqdir”.

1. Multimedia orqali o‘qitish tarbiyachiga katta imkoniyatlarni beradi. Bunda bolalarning qiziqishini yuqori darajagacha ko‘tarish va ularning e’tiborini uzoq

vaqt jalb qilib turish mumkin. Bu orqali bolalarning tilga bo‘lgan ko‘nikmalarini yanayam ortganini korishimiz mumkin. Agarda mavzuyimiz “Animals” bo‘lsa biz har xil hayvonlarni nomlarini o‘qitishda avval ularning tovushlaridan foydalanamiz bolalar bunga qattiq e‘tibor qaratishadi, va shu zahotiy oq cat, tiger, bear....deb hayvonlar nomlarini ayta boshlashadi.

Xitoyda yangi ommaviy multimedia vositalari ta‘lim sohasida keng qo‘llanilmoqda. Bugungi kunda o‘quv vositalari sifatida, Internet va multimedia texnologiyalari bolalar bog‘chalarida samarali qo‘llanilib, kichik yoshdagi bolalarning ta‘limiga yangi ko‘nikmalarni olib kelmoqda. O‘zbekistonda bolalar bog‘chasida yangi multimedia texnologiyalari dasturni rivojlantirish hozirgi kunda eng muhim mavzudir. Raqamli texnologiyalar maktabgacha ta‘limning asosiy modelidir, bolalikdan boshlab sifatli ta‘lim asosida bolalarni tarbiyalash va o‘qitish zarur. O‘zbekistonda yangi ommaviy multimedia vositalarini bog‘chalarga tadbiiq qilish, bu kelajak avlod chet tilini o‘rganishga katta hissa qo‘shadi.

2. Bolalik davrida insonining fikrlash qobiliyatini rivojlantirish uchun eng yaxshi vaqt deb hisoblash mumkin. Shu sababli, maktabgacha ta‘lim muassasalarining o‘qituvchilari bolalarning ehtiyojlariga(qiziqishlariga) asoslanib fanni qo‘llashlari kerak. fikrlash mashqlari va aqliy rivojlantirishni yangi multimedia texnologiyalari yordamida, eshitish, rang bilish, shakl tanlash qobiliyatini shakllantirib borish zarur. Bolalarning tashqi axborotni qabul qilish qobiliyatini oshirish va ko‘p qirrali fikrlashini rivojlantirishga ko‘maklashish juda zarur.

3. Biz maktabgacha bo‘lgan yoshdagi bolalarda chet tilida eshitish qobilyatining oqsoqligini ko‘p uchratishimiz mumkin, bu bolalarning yetarli darajada eshitish darslarini egallamagini bildiradi. Real hayotda bolalalarimiz televizor ostida animatsion multfilmni jimgina tamosha qilishlarini ko‘rishimiz mumkin. Bugungi kunda bog‘chalarning yuqori texnologiyalar bilan taminlash vaqti yetib keldi. Ularga doimiy chet tillaridagi multfilm darslani eshitirish lozim, bolaning bo‘g‘cha davridan chet tili qobilyatini rivojlantirish uning keyingi bosqichda barcha bilimlarni yengil qabul qilishiga yordam beradi.

4. Bog‘cha yoshidagi bosqichda til qobilyatining rivojlanishi asosan doimiy taqlid orqali shakllantiriladi va ko‘pgina ro‘llar ko‘pincha multfilmlarda taqlid orqali paydo bo‘ladi, Shuning uchun, multfilmni tomosha qilayotganda, bolalarning harakatlardagi o‘zgarishlarni ko‘rishimiz mumkin. Shu sababli, multfilmni samarali ta‘lim vositasi sifatida qo‘llashimiz mumkin, bu esa bolalarning ta‘lim samaradorligini oshirishga yordam beradi. Hozirgi kunda ba‘zi ota-onalar bolalarning multfilmga bo‘lgan qiziqishidan juda tashvishga

tushishadi, ammo aslida, yosh bolalarning rivojlanishidagi ularning fantaziya dunyo qarashini shakllanishining asosiy omili bo‘lib hizmat qiladi. Shuning uchun, o‘qitishda biz Amerika Qo‘shma Shtatlarining masofadan boshqarish usuli ya’ni, multfilmlarni bolalarning til taraqqiyotiga ta’sir ko‘rsatish usuliga aylantirishimiz mumkin. Barchamiz bilamizki, bu bosqichda yosh bolalar o‘zlarining fikrlash qobiliyatlari va tilni qo‘llash qobiliyatini haqiqiy hayot tajribasidan o‘rganib boradilar, ayniqsa bu bosqichdagi yosh bolalar uchun multfilmlar bilan muloqot qilish, Masofadagi masovaviy hissiy jihatini kengaytirib, bolalarning til bilimi darajasini oshirish uchun xizmat qiladi.

Aslida chet tilini o‘rganishni bolaning juda ham yosh davirlardan boshlagan ma’qul hisoblanadi. Kichik yoshdagi bolalarning miyya faoliyati to‘xtovsiz o‘sish rivojlanishda davom etayotgani uchun ular miyya faoliyati to‘liq shakllanib bo‘lgan, katta shaxslarga nisbatan yangi ma’lumotni ancha tezroq qabul qilish qobiliyatiga egadirlar. Ushbu o‘ziga xosliklarni inobatga olgan holda darsni rejalashtirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Masalan, maktabgacha ta’lim yoshidagi bolalarga chet tilini o‘qitishda asosan o‘yin, rasmlar, qo‘shiq va she’rlardan, multfillardan foydalanish samarali usul hisoblanadi.

Bundan tashqari, maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini o‘rgatish bolaning umumiy aqliy rivojlanishiga, nutq madaniyatining rivojlanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi va umumiy muloqotni kengaytiradi. Maktabgacha yoshda bolalarni shu yoshidanoq chet tilidagi muloqotga qiziqtirish va shu bilan birga maktabda chet tilidagi kommunikativ kompetentsiya shakllanadigan asoslarni qo‘yish mumkin. Maktabgacha yoshdagi bolalar dialogik va monologik nutqda elementar kommunikativ bilim va ko‘nikmalarni o‘zlashtiradilar. Dialogik aloqa-o‘rganilayotgan til mamlakatining nutq odob-axloq qoidaloriga muvofiq kattalar va bolalar bilan salomlashish va xayrlashish qobiliyati, o‘qituvchi, tengdoshlari bilan suhbat paytida savollarga yetarli darajada javob berish qobiliyati. Monologik nutq asoslarini shakllantirish, birinchi navbatda, o‘zi, oila a’zolari haqida boshlang‘ich darajada gapirish, o‘yinchoqlar, sevimli hayvonlar, o‘yin xonasidagi mebel buyumlari va boshqalarni tasvirlash qobiliyatini o‘z ichiga oladi. Maktabgacha yoshda bolalar faqat og‘zaki nutq faoliyatini o‘zlashtiradilar: listening, ya’ni. tinglash va tushunish, dialog va monolog shaklida gapirish.

Bolalarda leksik birliklarni o‘zlashtirishga qaratilgan faoliyatni qo‘llab-quvvatlash uchun o‘qituvchi an’anaviy vositalarni, mavzu va rasimli ko‘rinishni innovatsion vositalar bilan birlashtirishi kerak, bu esa bolaning atrofidagi dunyoni bilish bilan qiziqishi va qiziquvchanligini rag‘batlantirishga imkon beradi. Ushbu vositalardan biri multimedia taqdimotidir.

Multimedia taqdimotlari - bu kompyuter dasturlari yordamida ma'lumotlarni taqdim etishning qulay va samarali usuli. Multimedia -bu kompyuter animatsiyasi, grafika, video, musiqa va audio seriyalarning kombinatsiyasi bo'lib, ular yagona muhitda tashkil etilgan va inson e'tiborini uzoq vaqt ushlab turadi. Multimediyaning asosiy didaktik xususiyatlari-bu turli xil ma'lumotlarni (matn, tovush, video va boshqalar) birlashtirish, insonning bir nechta hissiy organlariga ta'sir qilish, o'quvchining hissiy reaksiyasini va tinglovchilar bilan interaktiv o'zaro ta'sirni keltirib chiqarish, ya'ni. O'quvchi, o'rganuvchilarni faol o'quv jarayoniga jalb qilish, ularning bilim faoliyatini rag'batlantirish. Ushbu ikkita xususiyat multimediani boshqa o'quv vositalaridan ajratib turadi.

Y. S. Polatga ko'ra, ushbu xususiyatlar multimedia taqdimotining didaktik funksiyalarini o'quv jarayonidagi maqsadi, roli va o'rni orqali o'qitish vositasi sifatida belgilaydi: turli xil ma'lumotlarni bitta ob'ektga birlashtirish, hissiyotlarga ta'sir qilish; kognitiv jarayonni rag'batlantirish; talabalar bilan interaktiv ravishda o'zaro aloqada bo'lish; o'quv ko'nikmalarini rivojlantirish uchun haqiqatga eng yaqin sharoitlarni yaratish va boshqalar.

Masalan, «Hayvonlar» mavzusini o'rganayotganda, tematik lug'atni takrorlash uchun «Biz izdosh» o'yinidan foydalanish mumkin. Slaydlardan birida siz o'rmondagi hayvonlarni izlardan «qidirishingiz» mumkin, ikkinchisida - ularning ovozlarni tinglash, uchinchisida - o'rmonni diqqat bilan o'rganib chiqib, butalar orqasida, gullar orqasida, daraxtlar orqasida yashiringan hayvonlarni aniqlang, bu yerda faqat ko'z, quyruq yoki oyoqni ko'rish mumkin.

Bolalar leksik birliklarni yaxshi bilsalar, ularning ma'nosini bilsalar, ularni to'g'ri talaffuz qilsalar, jummalarda ishlatsalar, ilgari o'rganilgan lug'at bilan qanday birlashtirishni bilsalar, masalan, rang, o'lchamni bildiruvchi sifatlar, tarbiyachi kommunikativ mashqlardan foydalanishi mumkin. Bunday mashqlarning maqsadi tasvirlash, aytib berish, so'roq qilish va h.k. ushbu mashqlarni aniq belgilangan didaktik tuzilishga ega bo'lgan rolli o'yin shaklida ham bajarish mumkin.

Adabiyotlar:

1. Mirziyoyev. SH.M2016 yil 29 dekabrda PQ-2707 sonli "2017-2021- yillarda maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi qarori.
2. David A. J, Eggen, P Kauchak. Methods for Teaching: Promoting student learning 2002.
3. Liu wang. ertong xinglixue kaocha 2017-18.
4. Feng Wang. Applying Technology to Inquiry-Based Learning in Early Childhood Education Early Childhood Educ.
5. Sanaeva S.B. Preschool education instructions principles and innovativetechnologies o f educational processing. // Scientific Bulletin of Namangan State University, 2019.

6. Palmer H. Scientific study and teaching of languages. – London, 1922. – 243 p
7. Kurbanova M.A, Yusupova D.R, Effective ways to teach mathematics at the initial stage of teaching English. - T.: Young teacher, 2016. - What? 44-45.
8. Hashimov A. «Methods of teaching English» 1998 y.
9. Yo'ldosheva D.A. Kichik yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishning innovatsion usullari. 2022.
10. G'aniyeva X. B. Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'rgatishning zamonaviy usullari. 2022y
11. <https://icytales.com/advantages-knowing-foreign-language/>
12. <https://cyberleninka.ru/article/n/maktabgacha-talim-jarayonida-xorijiy-tillarni-o-qitishning-zamonaviy-metodikalari>

РЕЗЮМЕ

Uzluksiz ta'lim tizimining barcha bosqichlarida o'sib kelayotgan yosh avlodni chet tillariga o'qitish sifatini ta'minlash, chet tillarida erkin so'zlasha oladigan mutaxassislarni tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish, ushbu yo'nalishdagi o'quv dasturlarining uzviyligi va uzluksizligini ta'minlash, chet tillarini bilish darajasini oshirish dolzarb muammo sifatida ko'rilmogda va o'z o'rnida sohani rivojlantirish maqsadida qator chora tadbirlar ko'rilmogda.

РЕЗЮМЕ

Обеспечение качества обучения иностранным языкам подрастающего молодого поколения на всех этапах системы непрерывного образования, кардинальное совершенствование системы подготовки специалистов, свободно владеющих иностранными языками, обеспечение целостности и преемственности образовательных программ в этом направлении. Повышение уровня владения иностранными языками рассматривается как актуальная проблема, и принимается ряд мер по развитию этой сферы.

SUMMARY

Ensuring the quality of teaching foreign languages to the younger generation at all stages of the continuing education system, radically improving the system of training specialists who are fluent in foreign languages, ensuring continuity and continuity of educational programs in this direction, improving the level of foreign language proficiency are considered as an urgent problem and a number of measures are being taken to develop the industry.